

τα μανταμαδιωτκα

ΤΕΥΧΟΣ 8—9 ΧΡΟΝΟΣ Γ΄
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1981

Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος

Στό προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας αφού τελειώσαμε τον πρόλογό μας, περάσαμε στην εξέταση και παράθεση των στοιχείων που μας δίνουν οι διάφορες ιστορικές πηγές για το χωριό μας και δώσαμε το πρώτο μέρος του κειμένου του μητροπολίτη Μηθύμνης Γαβριήλ. Το κείμενο αυτό, που είναι των αρχών του 17ου αιώνα (1630 – 1641) μας μιλούσε για τον πληθυσμό του χωριού μας, για διάφορες τοποθεσίες και για τους Τούρκους κατοίκους της περιοχής.

“Ας κρατήσουμε στο μυαλό μας ότι ο Γαβριήλ, μάς αναφέρει ότι στο χωριό μας υπήρχαν τότε τρεις εκκλησίες, των οποίων ο ίδιος όταν γράφει δεν θυμάται τα ονόματά τους. Η πληροφορία αυτή μας δίνει τη δυνατότητα να κάνουμε δυο υποθέσεις: ή ότι ο Γαβριήλ δεν θυμάται καλά τα πράγματα όταν συντάσσει το κείμενό του ή – πράγμα που είναι και το πιο πιθανό – ο άγιος Βασίλης (οι άλλες δυο εκκλησίες που αναφέρει δεν είναι δυνατό να ταυτιστούν με αντίστοιχες σημερινές εκκλησίες), δεν είχε πάρει τη σημερινή μορφή του ώστε να υποβάλλει με τον όγκο του και να είναι έτσι εύκολη η ανάμνηση του ονόματός του. Άλλωστε ξέρουμε ότι η εκκλησία αυτή στη σημερινή της μορφή χτίστηκε το 1750, όπως μάς φανερώνει η επιγραφή που είναι πάνω από την άριστερή πόρτα του ναού της εκκλησίας. Ξέρουμε όμως επίσης, καθώς πολύ εύστοχα έχει υποστηρίξει ο Σ. Γ. Παρασκευαΐδης κιάλας από το 1959 σε μία έργασία του, που έχει δημοσιευτεί στο περιοδικό Λεσβιακά, ότι το 1750 δεν χτίζεται μία καινούργια εκκλησία, αλλά στη θέση μιας μικρής που υπήρχε οικοδομείται η σημερινή εκκλησία για να καλύψει τις ανάγκες του πληθυσμού που μεγαλώνει. Η πρώτη αυτή μικρή εκκλησία είναι πιθανότατα μία από εκείνες για τις οποίες μιλά ο Γαβριήλ και είναι μάλιστα το μικρό εκκλησάκι της Παναγιούδας που είναι ενσωματωμένο πάνω στην εκκλησία του χωριού μας.

Προχωρώντας ο Γαβριήλ μάς λέγει τα παρακάτω:

40. “*Ην πρότερον έτέρα κώμη πλησίον αυτής ονομαζομένη κάκεινη Μανταμάδον διαχωρίζων αυτές χειμαρρος· άλλ' ήρήμωται υπό των άγαρηνών· μένει δ' ο ναός του Άρχαγγέλου Μιχαήλ μετά προαυλίου και μικράς περιοχής, μη τολμώντων των άγαρηνών άψασθαι τό καθόλου διά τό θαυματοουργείν όσημέραι· έστιν ή εικών του Άρχαγγέλου εις έλεγχον των πινων γραικών λεγόντων τάς γλυπτάς εικόνας είδωλα· και γάρ έστιν αυτή ψηλαφητή άπασα, κεφαλήν και σώμα και χείρες μετά ρομφαίας και πτερύγων έχουσα, ώσπερ μαχητής φοβερώτατος*”.

Δίνω τό κείμενο σε έλεύθερη απόδοση στα νεοελληνικά:

“*Ήταν πρώτα κοντά στο χωριό και ένα άλλο χωριό, που ονομαζόταν κι αυτό Μανταμάδον· τά δυο χωριά τά χώριζε ένας χειμαρρος· τό δεύτερο όμως χωριό καταστράφηκε από τους άγαρηνούς. Μένει μόνον ή εκκλησία του άρχαγγέλου Μιχαήλ με προαύλιο και μικρή έκταση γιατί οι άγαρηνοί δεν τολμούν καθόλου να τόν πειράξουν επειδή κάθε ήμέρα κάνει θαύματα.*

“*Υπάρχει και ή εικόνα του άρχαγγέλου, παρά τίς κατηγορίες όρισμένων γραικών που θεωρούν τίς γλυπτές εικόνες σαν είδωλα· γιατί αυτή ή εικόνα είναι ολόκληρη άνάγλυφη, και κατά την κεφαλή και κατά σώμα· και έχει χέρια με ρομφαία και πτέρυγες σαν να είναι ένας φοβερός πολεμιστής*”.

Η παράγραφος αυτή του Γαβριήλ δίνει πολλά στοιχεία για την ίδρυση του χωριού μας και την ιστορία του: αναφέρει ότι προϋπήρξε ένα χωριό Μανταμάδον κοντά στο χωριό που γνωρίζει ο Γαβριήλ· αφού λοιπόν ξέρουμε ότι ο Γαβριήλ γράφει στις αρχές του 17ου αιώνα, πρέπει να συμπεράνουμε ότι τό πρώτο χωριό, για τό όποιο μάς μιλά και τό όποιο καταστράφηκε από τους Τούρκους, ιδρύθηκε πιθανώς μέσα στον 16ο αιώνα, δηλαδή μετά τό 1500.

Μάς λέγει επίσης ότι τά δυο χωριά τά χώριζε ένας χειμαρρος· από τά λίγα αυτά στοιχεία, όπως καταλαβαίνει κανείς, είναι πολύ δύσκολο να όριστεί ή θέση εκείνου του πρώτου χωριού και για τόν άπλοούστατο λόγο ότι χειμαρροι γύρω από τό χωριό μας υπάρχουν άρκετοί. “Ωστε μόνο υποθέσεις μπορούμε να κάνουμε: ο Σ. Γ. Παρασκευαΐδης υποστηρίζει ότι ο Γαβριήλ έννοει τόν ποταμό που χώριζει και σήμερα τό χωριό μας σε δυο μαχαλάδες και κατά συνέπεια τό παλιό χωριό θά ήταν ένας από τούς δυο αυτούς μαχαλάδες.

Μία άλλη διαπίστωση είναι ότι ή ιστορία του χωριού μας από την άρχή της έχει συνδεθεί με τή λατρεία του Ταξιάρχη και ότι γύρω από τόν τόπο αυτό έγιναν οι πρώτες εγκαταστάσεις των κατοίκων τής περιοχής. Άλλά γι' αυτό θά μιλήσουμε πιο αναλυτικά όταν θά δώσουμε τά σχετικά με τήν ιστορία τής εκκλησίας του Ταξιάρχη.

Συνεχίζεται